

EVANGYÉLIOMI PROTESTÁNS LAP.

Megjelen minden héten egyszer pénteken egy íven. — Előfizetési ár egy évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr, az osztrák-magyar birodalmon kívüli országokba egy évre 7 frt; — egyes szám ára 12 kr. — Hirdetések díja száz szóig 1 frt, kétszáz szóig 2 frt, a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr, harmadiknál 70 kr, bélyegdíj mindenik hirdetésnél külön-külön 30 kr; csakis egyház és tanodát érdeklő hirdetések fogadtatnak el. Melléklési díj minden száz darabtól 1 frt 50 kr. A lapot érdeklő mindennemű közlemények a szerkesztőhöz — Fűvészkert-utca, 1078. sz. a. — intézendők.

Tanulmány

a konventi bizottság zsinati előmunkálata felett.

III.

Hasonló szellemben s tán még több határozottsággal és éllel nyilatkozott a zsinati előmunkálat felett Török Pál püspök ur, a legközelebbi egyházkerületi gyűlésen tartott évi jelentésében. Ő is figyelmeztet a mindent egyenlősíteni akaró nivellálás veszélyeire; hibáztatja, hogy a tervkészítők nagyon is az elméletből indultak ki, s §-okba foglalt szabályok által akarják elérni azt, a mi az egyházi életben a belső, szabad, önelhatározás szerinti munkásságnak lehet csak gyümölcse. Nem helyesli, hogy előbb lett a zsinattartás elhatározva, mint az arra megkívántató előmunkálatok nyugodtan s kellő körültekintéssel megtétek volna; tart attól, hogy az előmunkálatok sietséggel, elhamarkodva fognak megtéetni, mi által a zsinat ohajtott eredménye könnyen kockáztatva lesz; és kiemeli, hogy legtöbbször mily tulzott reményeket kötnek a zsinattartáshoz, a mennyiben attól várják bajainknak egyetemes gyógyyszerét.

Komoly és figyelmet érdemlő beszédek és intelmek ezek még akkor is, ha nem egy egyházkerületi kormányzó ajkairól jönének. Egy hosszas tapasztalásból levont gyakorlati bölcsesség szavai és nézetei azok, sőt úgy tekintem azokat, mint a melyek az egyházi közszabadságs nem csupán az egyházkerületeknek, de az alsóbb alkotó részeknek és elemeknek is autonómiája érdekében vannak ejtve. És ezt csak nagy elismeréssel vehetjük különösen olyan férfutól, kire már állásánál fogva is, a centralisált egyházi hatalomnak egy jelentékeny osztályrésze esnek.

Ugy Szász Károly, mint Török Pál ur nyilatkozatai azonban engemet a tartandó zsinat eredménye iránt nem aggodalommal, hanem jó reménynyel töltenek el. Az ő elvöket bizonyosan a konventi bizottság, sőt az egész konvent összes tagjai csak helyeselni fogják; s alig hiszem,

hogy, ha annak alkalmazására kerül a szó, s az egyes részleteknél begyőzőleg kimutatják az azon elv ellen történt tévesztéseket, a többség őket ne támogassa. Különösen Török Pál urnak, mint nemcsak az elmélet, de egyszersmind a gyakorlat kitünő emberének részletes észrevételei majd a konvent közgyűlésén, a munkálatnak nagy tökéletesítésére szolgálhatnak. Általában láthatjuk az eddigi előzményekből is, hogy a konventi tagok között oly elv az irányadó, mely nem a merev centralisatio és nivellirozás felé kíván vezetni, s az egyházi szervezet alsóbb közegei autonómiájának sérelmes csonkítását nem, csupán annak szabályozását czélozza.

Hogy elsiert, elhamarkodott ne legyen a munka: az nemcsak kívánatos, hanem szükséges is. Az elhamarkodás kikerülésére nézve módjában áll intézkedni a konventnek; mert bár a zsinattartás kimondva van, de annak idejét a körülmények igényéhez képest szabadon halaszthatja a konvent. És magam is úgy vélekedem, hogy egy ily nagy alkotás munkájánál, a minden oldalról lehető meghányásvetésre minél több időt kell nemcsak a hivatalos közegek, de a közgondolkodás és az irodalom számára is engedni; még ha a miatt a zsinat megtartása egy-két évvel hátrább esnék is.

De midőn a konventi bizottság munkálatát nyilvánosságra hozta, s azt az egyházkerületeknek hozzászólás végett megküldötte: úgy látszik, a konvent maga is óvakodni kívánt az elhamarkodástól s alkalmas óhajt adni a nagy közönségnek is a tárgyhoz való hozzászólásra. És ha az ő általa számításba vett idő mégsem volna elegendő e nagy fontosságú tárgyban biztos köznézetnek kifejlődésére, nem kételkedem, hogy ha a végeldöntés halasztására oly tekintélyes férfi részéről tétetik indítvány, mint a nevezett püspök ur, még több idő is fog hagyatni a tárgynak biztos érlelésére.

Azon figyelmeztetés is tekintet érdemel Török Pál ur nyilatkozatában, hogy tulságos reményeket ne kössünk a zsinathoz. Sokan csakugyan, úgy látszik, mintha minden bajaink varázsgyógyyszerét várnák a zsinattól; mintha an-

nak csak decretálnia kellene s azonnal mint valami bűverő hatására, előállanának mindazon anyagi és szellemi segélyforrások, a melyeknek pedig legnagyobb részben önmagunkból, szabad munkásság folytán, kell felfakadniok. A zsinat meglesz; meghozza a szükséges törvényeket: de még önmagában véve életet és virágzást nem teremt. Azután is lesznek még bajok, szellemi és anyagi sok fájó fogatkozások és sebek. Azonban tagadhatatlan, és ezt bizonyosan Török Pál ur sem kívánta kétségbe hozni, hogy a zsinati törvényhozás meg fogja alkotni a rendszeres egyöntetű keretet, a melyen belől a részek működése is a kölcsönös összehatásnál fogva gyümölcsözőbb, élet- és áldásteljesebb lesz, és tisztább s élénkebb köztudatra fogja emelni létező bajainkat és szükségünket, — a miben pedig már magában a bajoknak mintegy fél-gyógyszere adva van.

Legtöbb aggodalomra szolgáltathat anyagot még az erdélyi ref. egyházzal megalkotandó egyesülés kérdése. Mert Erdély sajtósági viszonyai nem épen könnyen illeszthetők be a magyarországi ref. egyházkerületekkel egy közös alkotmányszerkezet keretébe.

Azonban az sem hiányzik, a mi e tekintetben aggodalmunkat mérsékelheti, és a mi az egyesülés kérdésének megoldása iránt, annak nehézsége mellett is, reményre bátorít.

A bizottság felismerte mindjárt a kérdés kényes természetét s épen azért azt a legvigyázóbb tapintattal kezelte tanácskozásaiban. Mint Nagy Péter erdélyi püspök ur legközelebbi évi jelentésében kiemelte, a bizottság Erdélynek betöltés végett egy fehér lapot adott; tehát az erdélyi külön viszonyok iránt a legnagyobb figyelemmel kívánt lenni. Másrészt jelezte Nagy Péter ur jelentésében azt is, hogy az egyesülhetés érdekében mindazon különlegességeket fel kell áldozni, melyek kevésbé lényegesek az erdélyi ref. egyházra nézve, a közös törvényhozás és közös főkormányzás létesítését azonban gátolják. Hasonló szellemben és irányban nyilatkozott az erdélyi Egyh. és Isk. Szemle is.

Én mindent a kérdés megoldására nézve kedvező jelenségnek tekintem, s azon reményben vagyok, hogy, miután a konvent eddigi összes működését a tagok szép egyetértésének és szeretetének, sőt kölcsönös előzékenységének szellemi lengte át, és ezen szellemnek további fenmaradása felett nincs is okunk kételkedni, miután az egyes egyházkerületekben is egymás iránt most már ugyanoly szellem uralkodik, — sikerülni fog a közösséget és egyesülést a fenyegető Scyllákon és Charybdiseken keresztül is az erdélyi és magyarországi ref. egyházak között megteremteni.

Méltányoljuk az erdélyieknek az unificálástól való természetes és jogosult idegenségét. A különleges viszo-

nyokat a szervezés munkájánál még a magyarországi egyházkerületekben is a lehetőségig kimélnünk kell: mennyivel inkább az erdélyiben?! A ki az egyházi életet gyakorlatból ismeri s annak tüneményeit gondosan megfigyelte, meggyőződhetett arról, hogy ha még a polgári társaságokban is az ujitásoknak eszközzésénél óvatossággal kell eljárni: mennyivel inkább szükséges ez az egyházi élet mezején. Az ember a vallásban, annak minden intézményeiben s az egyház szervezetében is kiválólag kívánja az állandót, a maradandót; és ez így van különösen a hivek közrendü s e szerint legnépesebb osztályánál. Ott minden ujitás, még ha oly csekély is, akár az istenisztelet rendtartásában, akár bármely megszokott s a nép életébe átment intézkedésben, akár a stolárek módosításában, rendszeren feltűnést, nem ritkán megütközést és bonyodalmat idéz elő. A régi határköveknek tiszteletben tartása sehol sem lehet oly figyelem tárgya, mint az egyházi élet körében. Azon lelkészek, kik hivatalukba belépve, mindjárt ujitásokon kezdtek működésüket, tapasztalatból tudhatják, hogy legjobb igyekezetök mellett is, mily nem várt ellenállásra találtak, s mennyire győzte meg őket később maga a keserű tapasztalás, hogy az egyház körében a móhó ujitás több kárt, mint hasznot eredményez. Valóban azt tapasztaltam, hogy az egyházat, még a rendszer tökéletlensége mellett is, könnyebb és sikeresebb kormányozni és igazgatni régi s már a gyakorlatba átment törvényekkel, az életből kifejlett szokásokkal és a helyi viszonyok követelményén alapuló intézményekkel, mint bármely rendszer tökéletessége mellett, teljesen új törvényekkel, ha azoknak foganatosítására a gyakorlati élet talaja még előkészítve nincs.

Nem azt kívánom én ezzel mondani, hogy tehát maradjunk a régivel s zárkózzunk el chinai fallal az ujitásnak legcsekélyebb szellője elől is; hanem csupán azt, hogy egyházi életünk körében általában óvatosak legyünk ujitásainkban, méltányoljuk a lehetőségig a sajátlagos viszonyokat, a régiből a mi csak megtartható és használható, azt hagyjuk meg s inkább rendszerünk legyen a papiron kissé hiányos és fogyatkozást mutató, mint életünk a gyakorlatban zavaros, háborgó és fenakadásokkal teljes. A Bethesda tavának megmozdulása életet és áldást hozó a tudomány körében, sőt a társadalomnak is emelkedettebb rétegeiben: de az egyházi népeletben igen könnyen válhatik az olyan tengeri viharrá, mely a helyett, hogy partra vinne, a sötét mélybe temet el.

E nézetet én bizonyos pontig fentartom még az egyházalkotmányozás munkájával szemben is; s épen azért indokoltnak látom az erdélyieknek azon magoktartását, melylyel a szervezésnél egyházuk sajátlagos viszonyainak tekintetbe vételét kívánják és sürgetik.

Azonban azt bizonyosan ők is elismerik, hogy ha

uniót és nem confoederatiót akarunk: a közös kötelékbe és solidaritásba léphetésnek föltételeit ő nekik is meg kell adniok s az egyesülhetés végett a részeknek meg kell a magokéból azon áldozatot hozniok, mely az e célból bizonyos mértékig nem nélkülözhető egyöntetűség eszközlésére okvetlenül megkivántatik.

Elöttem nem látszik alaptalannak azon remény, hogy az erdélyi ref. egyház, a nyert fehér lapra, az egyesülhetésnek, a törvényhozási és kormányzási közösség létesíthetésének ígéit és elfogadható föltételeit fogja feljegyezni; és hogy a magyarországi ref. egyház az ekként beirt fehér lapot, az alkotmány szervezetébe, a legőszintébb testvériség maradandó záloga és okmánya gyanánt, tapintatteljesen fogja beilleszteni.

És ezeknek előrebocsátása után, de a miknek elmondását úgy az ügyállás szempontjából, mint saját gondolkodásom jelzése végett, ide tartozó dolognak véltem, most már áttérhetek közelebből magára a konventi bizottság közétett tervezetére, a z s i n a t i e l ő m u n k á l a t r a, hogy concrét alakban is megkisértsem némileg az abstract igazságok felmutatását, és hogy elmondjam, miként vélekedem a munkálat egyes részleteire nézve is, s különösen, hogy mely pontokra nézve tér el egyéni felfogásom a t. bizottság gondolkodásától. (Folyt. köv.)

Házasságügyi törvénykezésünkhöz.

Pár észrevétel Tóth Sámuel „Tervejavaslat“-ának házasságügyi pótiszabályokról szóló részére.

Nagy érdekléssel olvastam át azon kiváló gonddal s nagy szakavatottsággal s még kiválóbban gyakorlati felfogással egybeállított „Tervejavaslatot“, melyet Tóth Sámuel ur a tiszántúli ref. egyházkerület konventi egyik képviselője „a magyar reformált egyház szervezetére és megállapítandó rendszabályokra“ vonatkozólag közelebb nyomtatásban is közre bocsátott.

Hogy pár igénytelen észrevételt bátorkodom tenni e tervjavaslat némely részeire: mentse e merészséget a könyv czime és az ügy iránti érdeklődés mellett a jó akarat. De hogy a dologra térjek:

1-ör is azon törekvést vélem látni az egyházalkotmány és törvénytervjavaslaton átvonulni, hogy egyházunkban az eddig nélkülözött egyöntetűség hozassék be. És habár a t. szerző kimondja is, hogy e téren egészen conservatív iránynak hive, semmi nagyobb újítás életbe lépte után nem törekedett, megvallom azt vártam, hogy épen az észlelt egyöntetűségre törekvés a házassági ügyre vonatkozólag az erdélyi testvér egyházkerületre nézve kimondja legalább elvileg azon óhajást, hogy a házassági válóperekben a békéltetési kísérleten kívül minden törvényes intézkedés az illető világi törvényszékek hatáskörének engedtessek át.

Részemről — s mert a házasságot egyházunk szavai sem veszik sakramentomul s dogmául — azt tartom, hogy a házasság minden egyházi szertartásai mellett oly polgári szerződés, melyet két külön nemű fél a kölcsönös hitvesi szeretet ígérete, de egyszersmind kölcsönös hitvesi hűség fogadása mellett gyermekek nemzése s a társadalom hasznos tagjaiul felnevelése céljából holtig tartólag kötött.

Ezen szerződésnek hű megtartása tehát első sorban az államnak áll érdekében, mert ennek a házasság adja fiait és le-

ányait, kiknek nevelése s maga a család belélete és fejlődése az államra nézve nemcsak nem közönyös, de nagy fontosságú dolog.

És ha már ezen állam világi törvényei egyházunk törvényeivel öszhangzásban, bizonyos adott körülmények beálltával, megengedik az elválást, s ezen elválásnál a kötött polgári szerződésnek a cél elérésének lehetlensége miatt megszüntetését bíróra kell bízni, nézetem szerint azt csak világi bíróságra kell és lehet bízni, nem csak azon okból, mivel az elválásnál legfontosabb kérdést mindig a származott gyermek vagy gyermekek tartása és nevelése, és különösen a vagyon-kérdés képezi, hanem azért főleg, mert a törvény hatalom szavával helyesen csak a világi törvény rendelkezhetik s egyházi testületeink — melyek a házasság felbomlását már a priori mindig bizonyos visszatetszéssel szemlélhetik — az egyházi igazgatással és a hatalom szóval ellentétes szerepet vallását gyakorolni vannak hivatva.

Ez okból én részemről de meg az egyház-alkotmány egyöntetűsége szempontjából is óhajtanám, ha a Királyhágón tül testvéreinknél is a házassági válóperek jövőre való intézése egyenesen — s úgy mint ez nálunk igen helyesen történik — a világi törvényszékek elbírálása alá adatnék át.

Igaz, hogy ez átadás csakis az egyetemes zsinat által volna czélszerűen eszközölhető, de az évenként össze ülő országos törvényhozásnak sem kerülne az alig pár czikkből álló törvényjavaslat tárgyalása sok időbe, s a tervjavaslatban — mely a zsinatra előkészítő munkálatot képez — legalább óhajtsáknak kellene szerepelni.

Második észrevételem pedig a tervezet „Házassági pótiszabályok“ 3. § ára az volna, hogy a különböző helyen lakó vagy vegyes házasságok ne volnának kényszerítendők arra, hogy mindkét fél lelkésze előtt személyesen megjelenni tartozzanak. Itt, sőt általában, azt tartom, az volna czélszerűen behozandó, hogy két tanu jelenlétében csak az egyik fél lelkésze előtt nyilatkoztassa ki a fél és pedig csak a férfi házassági szándékát, a távol lakó fél lelkésze pedig a tanu nevének s lakásának stb. megemlítésével hivatalos levélben kapná meg a mai nap ugyis gyors és biztos posta útján a kihirdetést czélzó értesítést. Így gyakorlatibb lenne az eljárás.

Emlitettem fentebb, hogy a házasságot én kiválólag polgári szerződésnek tartom. Ebből folyólag nézetem szerint kihagyandó lenne a tervezetből (185. lap 3-ik sor) e kifejezés. . . . „vallásunkban teljesen tudatlanok nem eskethetők meg.“

Am oktattassanak a tudatlan felek a házasság kötés előtt vagy után, de kényszer nem fér semmi körülmények közt az egyház — s még kevésbé a házasság fogalmához.

Ugyan így kihagyandónak vélném a jelölt helyen olvasható ezen tételt is: „Házasságban élt férfi nőjének halála után csak 3 óra, a nő pedig 6 hó után léphet új házassági szövetségre.“ Mert a születés tényleg úgy is jogot biztosít a kisednek; a kegyelet ismét nem oly valami, mit kényszerrel lehet fentartani. — Különbben is e részben sok függ a véralkat, nevelés és a társadalmi viszonyoktól, s a közvélemény a hamar i házasságot úgy is elítéli.

Végül a törvényesen elvált felek újra összeesketésénél is elhagyandónak vélném az újra kihirdetést azon okból, mivel az első esketést az már ugyis megelőzte, s az újra kibékülő s egybeforró házassági viszonyt különben is ily esetben csak szertartásul vehető kihirdetéssel gátolni nem tartanám kívánatosnak,

— az újra hirdetést csak az indokolná, ha az előbbi házasság bontó akadály indokából oldatott volna fel, ugyde az ide vágó elválasztó ítélet ugysis meggátolná a felek másodszeri összeesketését.

Volnának még különösen az egyházi választási eljárásra és fegyelemre vonatkozó részeire a tervjavaslatnak némi szerény észrevételeim, de ezeket avatottabb tollra hagyom.)

Debreczen, aug. 1878.

Gyűgyei József
ügyvéd.

KÖNYVISMERTETÉS.

Gyakorlati lelkészet III-ik füzet.

(Vége.)

A következő böjti predikációnak szerzője Vasadi Balogh Lajos ref. lelkész.

Alapige: Joel II. 12—13. Főtétel: Az igazi keresztyén helyes böjtje. 1. Teljes szív szerinti. 2. Eredménye az isteni kegyelem.

E felosztás már nem eléggé világos és szabatos. Vajjon nem világosabb lett volna-e, ha a főtételre: Miben áll az igazi keresztyénnek helyes böjtje? — a felosztás ily formán hangzott volna: 1. Az emberi szív tisztaságában. 2. Az emberi cselekedet nemes voltában.

Igy aztán annak, hogyha mi Istent tiszta szívvel és teljes lélekkel szeretjük, ha törvényeit megtartva, az erény és erkölcsiség helyes utáról soha le nem térünk, nagyon is természetes eredménye az, hogy Istennél is kegyelmet nyerhetünk. Alaki tekintetben e beszéd is kifogástalan. Eszmegazdagság, bibliai színezet és szép nyelvezet jellemzik szerző irmodorát.

A legközelebbi egyházi beszédnek, melyhez elő és utóima is van írva, szerzője Tataby Imre ref. lelkész. Alapige: Jób. VIII. 8. A főtétel nincs világosan kifejezve; de az a beszéd folyamából következtetve, ekképen hangozhatnak: Mire tanít minket a régi idő? 1. Mint polgárokat. 2. Mint keresztyéneket.

E beszédet szerző István király napján mondá el, s mint ilyen alkalommal tartott beszédben érinti a honpolgároknak a fejedelem iránti hűségét, hazaszeretetét s azon álláspontot, a melyet azok ugy a régi, mint új dolgok megbírálásánál elfoglalni tartoznak. A beszéd részeinek kidolgozása eléggé kimerítő. Az irály rövid, tömör és szabatosnak mondható.

A következő beszéd szerzője Pazár István szalócai ref. lelkész; közölve Pazár István ághteleki lelkész által

Alapige: Máté IX. 6. Főtétel: A keresztyén erkölcsstudomány ellen való előítéletek megczáfolása. Hat sűrűn nyomott levélre terjedő hosszú predicáció, a mely különben sok szép erkölcsi eszmében gazdag.

Ezt követi egy szűk aratáskor tartott beszéd, melynek szerzője Kiss Kálmán; de hogy szerző lelkész-e vagy pedig tanár? — nincs neve után írva. Bárki legyen azonban a beszéd írója, az világos tény, hogy e rövid predikáció minden tekintetben becsületére válik szerzőjének.

Alapige: Máté VI. 25—31. Főtétel: Ne aggságoskodjatok a jövő felett. A felosztás már egyenesen az alapigéből folyó. Irmodora szép, emelkedett hangú, sokszor pedig lelkesült is. Ily rövid kis egyházi beszéd, helyes előadással párosulva, hathat csakis a hallgatóságra.

Kiss Kálmántól találhatunk e füzetben még egy másik beszédet is, melyet szerző olyan télen tartott, midőn a határokon az árvíz befagyott. E beszédnek kidolgozása is csakis sikerültnek mondható.

Az ezután következő őszi egyházi beszédnek szerzője Fábrián Mihály harkányi ref. lelkész. Tárnya a népek halála, melyet szerző Lasaulx Ernő: „Neuer Versuch einer alten auf die Wahrheit der Thatsachen gegründeten Philosophie der Geschichte“ czimű műve alapján dolgozott ki; s irt dissertatiót, nem pedig egy homiletikai szabályok szerinti egyházi beszédet. S hogy állításom csakugyan való: szolgáljon erre nézve bizonyoságot a beszédből vett egy pár idézet:

„A történet bizonyítja, hogy a mely nép a természet törvénye szerint megvárhatólag nem szaporodott, alább-alább hanyatlott és elveszett. Rómában Krisztus urunk előtt 225 évvel a Gallusok elleni háboru alkalmával a fegyvert fogó rómaiak száma 210,000-re ment és ezen kívül még 558,000 harczképes férfinak neve állott a hadi lajstromban (!) Julius Caesar pedig Krisztus urunk születése előtt 64-ik évben, vagyis 161 évvel később tartott népszámlálás alkalmával általános és iszonyu néptelenségről emlékezik, hogy a római birodalom többé nem képes oly hadsereget kiállítani, mint régenten.

Görögországban a Platea melletti harczban Krisztus urunk előtt mintegy 500 évvel — ennek csak egyik tartományából Spártából 3000 ember küzdött. És 100 évvel később Aristoteles (ki az az Aristoteles kérthették méltán a harkányiak?) azt jegyzi meg, hogy már alig lehetne 1000 harczképes embert előállítani Spártában. Polybius görög történetíró pedig már egész Görögországról jegyzi meg ezt Krisztus urunk előtt 150—160 évvel: okául adván a házasságtól való idegenkedést. Plutarch Krisztus urunk előtt 50 évvel még szomorubban rajzolta Görögönnak megnéptelenedését! Az eféle temérdek számokkal megterhelt statisztikai kimutatásoknak az egyházi beszédekben semmi helyök. Tartson azokról a lelkész ha ugy tetszik értekezéseket, de a szószezből ne profanálja azokkal a predikációt.

Azon Vörösmarty „Jóslat“ czimű költeményéből vett 6 szaka szu hosszú vers is, mely ez egyházi beszéd végén olvasható, igen jól veheti ki magát a szinpadon elszavalva, de innen minden esetre elmaradhatott volna.

A legközelebbi két egymásután következő beszédnek szerzője Dömötör Bertalan ref. lelkész.

Az első az új presbyterium felesketésekor tartotta a szerző. Alapige: Csel. XX. 28. A főtétel nincs világosan kifejezve, mi azonban ez lenne: Mi már a presbytereknek szoros kötelességök?

Kötelességök, hogy viseljenek gondot 1. Magokra, 2. Az egész gyülekezetre, melyben a szt. lélek őket vigyázókká tette az Isten anyaszentegyházának legeltetésére.

Itt tehát mind a főtétel, mind pedig a felosztás egyenesen a szövegből folyó; s szerző az egész beszéden keresztül mindvégig tárgyilagosan meg is maradt az alapige mellett. Az az idézet azonban, a mit szerző a bevezető beszédben Vögelin „die Geschichte Jesu“ czimű művének 96. §-sából idéz, tökéletesen elmaradhatott volna, mert a mit Vögelin ott elmond: az mind feltalálható az Ap. Csel. irott könyv XIX-ik részében.

Szerző második egyházi beszédét egy háborgó nép előtt tartotta. (Miért háborogtak?) Alapige: Máté XXIII. 34—39.

Se a főtétel, se pedig a részek nincsenek világosan feltéve. A beszéd nem meríti ki kellőleg az alapigét; s e mellett irmodora sem egészen világos és szabatos.

A következő beszédben, mely szüreti urvacsora osztás alkalmával tartatott, ismét Madarász Imre karczagi ref. lelkész nevével találkozhatunk. Alapige: Birák. IX. 27. Főtétel: Az Isten iránti hála. Egyszerű, minden frázis nélküli egyházi beszéd, melynek főczélja azt kimutatni, hogy a hálának nemcsak belsőleg a szív rejtekében kell nyilvánulnia, hanem külsőleg is ki kell azt fejezni, a mi pedig úgy történhetik meg, hogyha a templomot szorgalmasan látogatjuk és az uri szt. vacsorával is élünk.

Ezután egy a reformáció emlékünnepe tartott beszéd következik, melynek szerzője Ujlaki Gábor vitkai ref. lelkész.

Alapige: I. Kor. VI. 20. E beszéd is egyik gyöngyét képezi a „Gyakorlati lelkészet“ 3-ik füzetének. Szép irmodorban s lelkes szavakban van ennek minden sora írva.

Ezt követi aztán egy „Emlék beszéd“, melyet szerző Vasadi Balogh Lajos id. Nádasdi Sárközi Kázmér elhunyt felett tartott emlékünnepe mondott el a gyurói ref. gyülekezet előtt, ki, mint a vértessaljai egyházmegyének hosszú időn keresztül segédgondnoka, nem csekély érdemet szerzett magának az egyházi ügyek körül.

Mind ez, mind pedig az utána következő „Emlék beszéd“, melyet Öreg János n.-kőrösi bölcsészettanár a korán elhalt szép reményű ifju tanár Deák Mihály felett tartott, szép nyelvezetökkel tűnnek ki.

A gyakorlati lelkészet ezután több sirbeszéd és imákkal (Morvay Ferencz tanító-káplán, Tatay Imre, Vasadi Balogh Lajos és Kiss Áron ref. lelkészektől) záródik be, melyek méltán csatlakozhatnak a füzetben foglalt előbbeni egyházi beszédekhez.

Eddig terjed rövid ismertetésem. Többször hallottuk napjainkban azon szemrehányást, hogy a magyar protestáns irodalom semmi egyébből nem áll, mint egyházi beszédeknek és imáknak roppant halmazából. Ha azonban oly jeles beszédekkel növekedik irodalmunk, mint a milyenekkel a Gyakorlati lelkészet ezen füzetében is egy néhányval találkozhatunk: úgy csak hadd növekedjék még továbbra is a prédikációknak nagy halmaza. Hát ha majd az e téren aratott fényes siker sokaknak kedvet ad arra is, hogy a theologiai irodalom más ágainak műveléséhez is hozzá fogjanak?! Üdvözljük tehát a derék szerkesztőket, kik ígéretök szerint nem sokára még egy másik füzettel is gazdagítani akarják magyar protestáns irodalmunkat.

—k.

B E L F Ö L D.

Értesítés a debreczeni főiskoláról.

A reformátusok debreczeni főiskolájában mind a hittani, mind a jog- és államtudományi szaktanfolyamba felvétel és beiratkozás f. é. szeptember hó nyolcz első napjain, a pót és javító vizsgálat pedig szeptember 2. 3-án tartatik meg.

A jog és államtudományi karnál az alap- és államvizsgálatok szeptember első felében ejtetnek meg, ezen vizsgálatokra az érdekeltek szeptember öt első napján kötelesek az akadémiai igazgatósághoz benyújtandó felszerelt kérvényeikkel jelentkezni. Az 1878—9-iki tanév szept. 9-én veendi kezdetét.

Debreczenben 1878. augusztus 12.

Balogh Ferencz, ez évi igazgató.

K Ü L F Ö L D.

Németország.

Poroszországi egyetemes zsinat. — Szász tartományi zsinat. — Erlangeni lelkészi értekezlet. — Dr. Sydow beszéde. — Elsaszi egyházi és iskolai állapotok.

Az első rendes egyetemes zsinatra készülnek Poroszországban. — A választások már megejtettek, s azok a positiv párt óriási győzelmét hirdetik. — A zsinati törvényhozás feladata lesz többek közt az esketés, fegyelem, a lelkészek szolgálati ideje, lelkészi állomások betöltése, a stóla illeték megszüntetése fölött törvények által intézkedni. — Az említett tárgyaknál fontosabbnak tartják s a zsinat első feladatául tűzik ki a positivisták a tanításszabadság korlátainak s határainak megállapítását. — Esztelennek kiáltják a szabadelvű lapoknak s a protestáns-egyletnek azon felfogását, hogy az említett határ vagy korlát kinek-kinek lelkiösmereti belügye, s ez az egyedüli törvényszék, mely elé a lelkész vagy tanító számadásra vonható.

Több mint másfél száz választott képviselő, 10 generalis superintendens, az egyetemes theologiai karának 6 képviselője, s végre a királyilag kinevezett tagok alkotandják a zsinatot.

A szász tartományi zsinat 3 év multán ismét összeült. — A fegyelmi kérdés fölött akként döntött, hogy a keresztség s esketés megvetői az urvacsorától eltiltandók. — A lelkészt hivatali cselekményét illető panaszával a főegyházi tanácshoz utasítja, ennek kötelessége aztán a törvényhozás útján orvoslást keresni.

A főegyházi tanács azon javaslatát, melyszerint a községi egyháztanács tagjai részt vehetnének a superintendensi vizsgálatokban, a zsinat elveté.

Végül az egyetemes zsinatra képviselők választattak. — E f. évi június 19-én lelkészi értekezlet tartatott Erlangenben. — A tartományból mintegy 150 lelkész jelent meg. — Dr. Zezschwitz tanár az igehirdetés fontosságát hangsúlyozta megnyitó beszédében. — „A mi hivatalunk“ — ugymond — „először és utóljára az ige szolgálata, mit egész erőnkkel kell teljesítenünk.“ — „Minden egyházi beszéd egy hitcselekmény, melynél nem a tehetség, hanem a hűség határoz.“

Baum Sz.-georgen-i lelkész az egyházas érzület ébresztése, ápolása és képzése fölött értekezett. — Minden ott levő egyetértett vele abban, hogy sem a liturgia, sem az alkotmány nem segíthet rajtunk, csak egyedül a Krisztusban hit. — Az igehirdetés és más egyházi cselekmények buzgó teljesítése mellett amaz érzület ápolására nézve megkivántatik az egyházközség tagjainak társítása, tevékenységre buzdítása stb. Végre az egyházas érzület képzését missioi felolvasások tartása, az ifjuság gondos keresztyéni nevelése s oktatása mozdítja elő.

Heydner altdorfi lelkész másnap azon kérdésre felelt, hogy „mit lehet és kell nekünk lelkészeknek tennünk, hogy a separatismust, ha mutatkozik községünkben, megelőzzük és megakadályozzuk?“ Türelmeseknek kell lennünk mindenek előtt — szolt az értekező — és sem a szószéket, sem a sajtót nem szabad mindjárt igénybe vennünk! Annál inkább szükséges az éberebb elemeket egyházi társaságokba gyűjteni; ez segít a bajon. — Altdorfban, hol a methodisták ellen valamennyi lelkész készen állott kötelességét teljesíteni, nem mertek megjelenni a methodistaság hirdetői. — Buzgóbban mint valaha kell Isten igéjét hirdetni!

Dr. Sydow mint királyi megbízott a loccum*) új apát bevezetésekor egyebek közt a következő lelkes szavakat intézte környezetéhez: „Kinek mindig csak az a feladata, hogy tanítva, képezve hasson: mikor találhat gazdagabb munkatért, mint ma népünkben? Ki komolyan törekszik ennek felvirágoztatására, kiből csak némi sejtelve maradt a minden emberi kebelben benszületett béke utáni vágy, mely nagyobb mint minden okosság: azt inkább mint valaha inti ma a kor sebe, hogy tette készen keresse a segílyt ama forrásnál, a melynél az itt e csöndes zárdában négyszáz év előtt megtaláltatott. — A Jézus Krisztushoz bizalomteljes odaadásnak élő tette, a megfeszített és föltámadotról való tannak hatalommá kell lenni, mely nem lágyszívü érzélgésben, hanem mindennapi szigorú komoly munkában küzd a győzelemért a testtel, a vérrel, a bűnnel, a halállal.**). . . Dolgozzatok a népért! Ültessetek tetterős hitet szívébe, ne czivakodjatok szavakért, kutassatok az írásban, legyetek férfiak, legyetek erősek!

Az elszázi egyházi és iskolai ügyek 1871 óta a kulturharcz fojtogató nyomása alatt senyvednek. — Vannak iskolák, hol egész héten át nem imádkoznak, hol a tanító könyörtelenül ütheti a gyermekeket, és még e mellett sok más egyebet is megenged magának a nélkül, hogy valaki a községben hivattva érezné magát ezért őt felelősségre vonni. — A helyi iskolabizottságnak született tagjai volnának ugyan a polgármester és lelkész, de mikor az évenként egyszer vizsgára megjelenő Schulinspector szabályszerűleg rendesen mellőzi a lelkészt, — ki legtöbbször egyedül ügyértő a községben, látnivaló, hogy az iskola felügyelet kizárólag az ahoz legtöbb esetben nem értő polgármester és a távol lakó kerületi Schulinspector kezei között van.

Az iskolai hatóság Elszász-Lothringenban oly modern irányu olvasó könyvet dolgoztatott a protestáns, r. katolikus és zsidó iskolák számára, a mely mindezen hitfelekezeteknél visszatetszést kelt. — A cél a felekezet nélküli közös iskolák előkészítése. — Az egyházüldözés egy új korszaka nyílt meg. — A polgári és iskolai hatóság fölmenti az iskola látogatás alól a 14 éves fiukat és 13 éves leányokat; az egyházkormányzótestület pedig, régi szokás szerint, mindkét nemű növendékeket 14 éves korukig akarja iskoláztatni, hogy aztán konfirmálhassa őket. — A szülék rossz szemmel kezdik nézni a törvényes időntul is iskolázást sürgető egyházat. — Akadnak tisztviselők, kik felhasználják az alkalmat s ingerültséget támasztanak az egyház ellen. — „Mit! konfirmáció!“ szölt nem rég egy hivatalnok néhány gyermekhez, — „ha olvasni, írni és számolni tudtok, imádkozás és egyház nélkül is megélhettek!“ A tanítók egy része bajtársul szegődik a kulturharczot vivőkhoz, készséggel távolítván el, a polgármester vagy a szülék segítségével, az iskolából tanköteles éveiket betöltött tanítványait. — Az ilyen tanító kárörvend a lelkész tehetetlensége fölött, az egyház pedig kétszeresen szenved e káröröm és tehetetlenség mellett.

Azt nem lehet panaszkodni, hogy keveset tanításának az iskolákban. — Korunknak — ellenkezőleg — épen az egyik betegsége, hogy tuhalmozza a népiskolákat. — Elszászban a 12 éves leánygyermektől már megkivánják, hogy ismerje a Schweizből Olaszthonba vivő utakat, s a történelemben — Ádámtól Vil-

*) Loccum-ban a lutheranusoknak egy zárdájok van, melyet egy apát főnöksége alatt 4 lelkészből álló konvent igazgat. — Nem egyeb ez tulajdonképen, mint egy lelkészképző papnövelde.

**) V-ik Károly császár búcsúszava a zárdához, 1530-ból.

mos császárig — oly otthonos legyen, miszerint kielégítő feleletet tudjon adni a kérdező Schulinspektornak a népvándorlás egyes részleteiről is. — E nagy tudomány mellett aztán legtöbbször nem érnek reá a növendékek a helyes írás megtanulására. A vallás tanítás pedig pang. — A hol pedig a vallás, a szív s jellemképzés hiányzik a népnél, hiányzik ott aztán minden.

Nagy Imre,
ref. időközi lelkész Ugrán.

K Ö N Y V É S Z E T.

— **Iskolai értesítvények**, 1) a kis ujszállási 6 osztályu ref. gimnáziumról és népiskolákról, gimnáziumi alap 42,050 frt (1855. alapított), rendes tanárok száma 5, melléktanároké 3, tanulók száma 62; az előszót s adatokat írta Koncz Lajos igazgató, 2) a nagy körösi h. h. főgimnáziumról „Adatok a tanintézet történetéhez“ előzikk érdekes visszajelentéseket s egybevetéseket tartalmaz, 1854-ben volt tanulók létszáma 181, 1864-ben 327, 1874-ben 202; rendes tanárok száma 11, melléktanároké 5; tanulók száma a 8 osztályban 241, ezekből hely. hitv. 174, izraelita 45, körösi fi 144, ösztöndíj alapítvány van 13, 3) a nagy-körösi ref. tanítóképző intézetről. A tanintézet fentartására bevételül előíratott 6602 frt, rendes tanárok száma 4, segéd tanároké 5; a 3 osztálybeli tanulók létszáma 73, ebből helybeli 33; tápintézetben részesült 24 (féldíjas 14) ebéd és vacsoráért fizetés havonként 10 frt, féldíjasoktól 5 frt; kibocsáttatott a tanévben 30 tanító, 4) B. g y a l a i polgári fitanodáról. A tantestület áll 7 tanárból, köztük Homolya István középtanodákra képesített rendes tanár. A 4 osztály létszáma 125, ebből hely. hitv. 25, izraelita 28, 5) a nagy rőcsei polgári iskoláról, rendes tanárok száma 3; a két osztály száma 28, 6) a beszterczebányai ág. hitv. öt osztályu gimnáziumról. Nagy részt foglal el a „beszterczebányai ág. hitv. egyházközség története (n. 8r. 61 lap) Rosenauer Károly igazgató tanártól, folytatása következik, e dolgozat igen becses, s ez értesítőnek történeti értéket biztosít; tanári személyzet 6; tanulók száma 96. — **Magyar Lexikon 7-dik füzet.** (Arabia-Argensola), melléklet Európa népességi térképe.

K Ü L Ö N F É L É K.

— Kálvin feletti emlékbeszéd. Merle D' Aubigné e szép beszéde magyar fordításban nyomda alá adatott, a fordító B. F. terjedelmes előszót írt hozzá adalékul protestantismusunk legújabb történetéhez, e történelmi bevezetés tartalma I. Merle D' Aubigné életrajza, lelkészi jelleme első és végső vonásában, alkotásai, irodalmi művei, érzelme a magyarok iránt a szomorú időkben, midőn a biblia és missionáriusok kitiltattak hazánkból, Bauhofer magyar evangélikus egyháztörténetéhez (melynek kézírata titokban vitetett ki) bevezetés írás. Látogatás Genfben. II. A Reformáció Csarnokáról első beszélgetés Debreczenben. Barde Károly genfi lelkész levele. A Csarnok ismertetése. Tiszántuli üdvözlő irat. A genfiek válasza Debreczenbe. Genfi ünnepély. Merle hattyu szózata. III. Az emlékbeszéd magyar fordításának sorsa. A „Religio“ rohamírata Kálvin ellen, észrevételek erre. Előfizetési felhívás, Barde Károly halála. — Az emlékbeszéd 2—3 hét alatt kikerül sajtó alól, előfizetések e hóban még mindég fogadtatnak el.

— Nyilvános nyugta. (IX.) A „Kálvin feletti em-

lékbeszéd"-re beküldték a 40 kr előfizetést az Ev. Prot. Lap szerkesztőjéhez: Szügyi József 3 é. hittanuló Debreczen, Tóth Ferencz Técső, Tatay Imre Székes-Fehérvár (két példány.) Megrendelve van e napig 199 példány. Debreczenben 1878. aug. 12. Balogh Ferencz.

— **Sáros Patak.** A ref. főiskola (Akadémia és Gimnázium) 1877/8 iskolai évről a „Jelentés“ 8r. 59 lapon színes borítékban megjelent; a hivatalos tudósításból felelmitjük „történeti visszapillantás építkezésünkre s régibb épületeinkre“ cikket. A bölcsészet — hittani szakban első félévben volt 105, a jogi szakban 48 hallgató, az akadémiai tanulók létszáma tehát 157. A főiskolai nyomdában 14 mű nyomtatott 58,450 példányban, köztök a latin-magyar szótár 5000 példányban. Az irodalmi kör gimnáziumi és népiskolai tankönyvek korszerű átalakítása, részint új tankönyvek készítése, bírálata és pályázásra kitűzése által munkálkodik, a Jelentés szerint, e kör munkásságában rejlik sok részben a főiskola szellemi és anyagi felvirágzása; ha a kerület a könyvkereskedési ügyet felkarolja, a főiskola jövedelmét évenként 5 - 10 ezer forinttal növesztheti. A magyar irodalmi önképző egyesület pénztári állása 491 frt, az ifjúsági olvasó egyesületé 319 frt, az ifjúsági könyvtaré 360 frt, a jogász egyesületé 940 frt, főiskolai énekkaré 379 frt, az ifjúsági kölcsönpénztaré 451 ft. Kiadott ösztöndíj összeg 1742 ft, a gimnáziumból 34, akadémiából 6 tanulónak. A tápintézet felügyelője egy gimnáziumi tanár; a 60 frtos tagok száma 114-re emelkedett, a tápintézetben részesült 280 tanuló, akadémiából 66, gimnáziumból 262, képezdeből 2; a dijakból bevétel 8022 frt, a kiadás 10,000 frt; az alumniális pénztár jövedelme 5—6 ezer frt. (Itt volna az idő, hogy a debreczeni kollégium tápintézete is kor- és czélszerűleg átalakíttatnék s egy tanár felügyelete alá helyeztetnék s valódi jótékonytársaságot gyakorolna, a vacsora adást életbe léptetni első rendű életszükség és reform lenne.) A gimnáziumi tanárok száma 13; vallástan óráinak száma az V. VI. VII. osztályban egy-egy! valódi mostoha elbánás egy felekezeti iskolában a vallással. Ha hő vallásosság sugára nem ömlik szét főiskolánkból a növendékekbe s ezek által az egyházakra, drága iskoláink missiója megoldva nincs. Tanulók száma a gimnáziumban az előkészítő szakasszal a 9 osztályban 574, ebből helv. hitv. 503.

— **Öcsödi adomány sorsa.** Az öcsödi ref. gyülekezet hívei által tett adakozás 7 frt 60 kr-ja f. t. püspök ural lett megállapodás folytán a templomépítésre segélyért zörgető pancsovai ref. egyháznak, mely az alakulás nehézségeivel is hő-sileg küzd, juttatott s fog elküldetni. A legjobb helyre esett; bár minél több helyről folynának oda a felsegítő kegyes adományok, egy új egyház alapítása nemcsak a növekedés, terjedés szép tette, hanem apostolias mű! Az öcsödi kegyes hívek e zsenyéje méltán hálaosan fogadtatik.

— **Tiszántúli Jegyzőkönyv.** Megjelent a Tiszántúli ref. egyházkerület Debreczenben 1878. május hóban tartott közgyűlésének Jegyzőkönyve. Debreczenben, ivrét 73 lap.

— **Haulleville báró** által készítették a belga ultramontánok Laveleye nevezetes röpiratára, melyet Lapunk adott ki magyarul s mely mű Csehországban elkoboztatásáról nem rég emlékeztünk, — a czáfolatot s védelmet. Haulleville műve magyarul is megjelent Esztergomban (lásd ismertetését Lapunk 1877-ik év 364-ik lapján.) Most Bellingham Henrik ügyvéd angolra fordítá, előbeszédrel s ajánlóval Manning angol bibornok látta el, angol fordítás czime „Social aspects of catholicism and

protestantism“ „a catholicismus és protestantismus társadalmi tekintetben a nemzetekre való polgári vonatkozásaival“ London, 1878. (C. Kegan Paul et Cie) 8r. ára 6 shilling. Külföldön protestáns részen tekintélyes államférfiak és tudósok szentelnek időt s fáradságot Laveleye röpirata terjesztésére, r. katolikus részen bibornokok, püspökök foglalokznak czáfolatával: nálunk szegény magyar protestánsoknál Lapunkon kívül senki nem nyújt jóakaratu figyelmet a Laveleye-féle mozgalomra.

— **Tardy Hermann** tudor, Bécsben főegyházi tanácsos a helv. hitvallásunk részéről, — mint Bécsből értesítenek — az Ev. prot. Lap 24-ik számában megjelent cikket a chrudimi tényekről kiváló figyelmére méltatta s azt egészen le is fordíttatta németre.

— **Rittberg** ref. egyháza a szép tehetségű Zöld Mihályt, közelebb s. lelkész Porcsalmán, választotta meg lelkészeül s ő állását jul. 14-kén foglalta el. Az Ur áldása kísérje működését!!

— **Somkerék** ev. ref. lelkészévé megválasztott Dombi Lajos junius 16-án avattatott lelkészé a kolosvári gyűlés alatt. A tehetséges és buzgó ifju lelkész működéséhez sok remény fűződik.

— **Lelekkészértekezet**, a debreczeni egyházmegyei közlekkész értekezet jul. 29-én a Konyár melletti sóstó fürdőn tartatott meg, a vasárnap ügyben, az egyházi lapokról, s a 6 éves tisztujtásról hozattak indítványok.

— **Kecskemét városa** az elemi iskolákra évenként körülbelül 35,000 forintot költ, van a város belső területén 34 elemi osztály, az 1877/8-ik tanév első felének végén járt 2024 gyermek iskolába következő megoszlással A) fiúk: I. osztály 508, II. o. 246, III. o. 208, IV. o. 158, összesen 1120; B) leányok: I. o. 573, II. o. 162, III. o. 106, IV. o. 63, összesen 904. Mind a 4 osztályt 100 közül csak 31 járja végig, leány pedig csak 10. Ez elég szomorú eredménye a népnevelésnek. Tanköteles és iskolákba járók száma a) elemi iskolákban a városon 2024, b) elemi iskolákban a pusztákon 417, c) ismétlő iskolákban 233, d) a 3 középtanodában 257, e) a polgári leány iskolában 75, f) a gazdasági felső népiskolában 28, összesen 3034, holt a tankötelesek összes száma 5771, s így az összes tankötelesek (6—15 év) 52%-ka jár iskolába. (Kecskeméti Lapok.)

— **Hérmánszegré** rendes lelkészül megválasztott Papp Gusztáv, eddig szatmár-németi s. lelkész.

— **Földmívelési érdekeink** mező és erdő gazdasági ábrás heti lap (VI-dik évfolyam) előfizetési díja egész évre 6 frt. Az előfizetési pénz Légrády testvéreknek (Budapest, V., nádor-utca 6. sz.) irányzandók. Szerkesztő Wágner László a k. . . József műegyetemen a mező és erdőgazdaságtan ny. rendes tanára. Terjedelem másfél nagy iv, 3-as hasábon, diszes kiállítás, kedvelt és színvonalon álló szaklap.

— **Dolinai Gyula** által ügyesen szerkesztett „Hasznos mulattató“ (ifjúsági és nép olvasmány, két hetenként megjelenő, ára 1 évre 4 frt, szerkesztőség. Budapest, Sándor-utca 21. sz.) VI. évfolyam 15-ik füzeté megjelent. „A harang“ költemény Pap Kálmántól vallásos hangulatu szép mű. Érdekes cikk benne „egy angol költő sirja a székelyföldön“ K. Nagy Sándortól, Browning György költőé az, a ki a magyarok barátja volt. E füzet választékos szerkezetű.

— **(Halálozás.)** **Báró BALDÁCSY ANTAL** a protestáns egyház jótévő barátja jobblétre szenderült f. é. aug. 8-kán Stájer ország fürdőjében, a hol vette, vég vigaszául, azon

meglepő hirt, hogy Debreczen 3-ik kerületében szótöbbséggel országgyűlési képviselőnek választott. E tudattal hunyt el. — Született volt 1803-ban máj. 25. Novajon (Kolos m.) Képezte-tett a bécsi Terezianumban; 1829. vette nőül báró Hunyadi Annát, elveszté halál által 1847-ben. Másodsor nősült 1860-ban gróf Molkowszky Adéllal, egyetlen fiát kora halál ragadta el. Egyetlen örököse halála megrendíté, helyette örökösévé a prot. egyházkerületet tette, melyekben a nemzetiség és alkotmány erőforrását hitte rejleni. Az alapítvány 8545 katasztralis holdra tétetik. Béke az elköltözöttel! Áldás emlékére!

— K o l i n. A cseh országi kolini ref. egyház lelkésze Duksek Vincze (a ki az edinburgi prezbiteri nagy gyűlésen egyik képviselője volt a cseh prezb. egyháznak) legujabban Debreczenbe intézett levelében írja: Szilassy Gyula ur nagyban buzdítja az angol és amerikai testvéreket, s maga is kiváló erőt fejt ki, emelni, segíni a nagy akadályokkal küzdő cseh ref. egyházat. Írja tovább: Szikszay György ker. tanítása magyarból cseh nyelvre 1796. fordított le, 2-ik kiadása 1850. történt, „e kitűnő könyvre még mindig szükségök van,“ most tervezetik a 3-ik kiadás, melyhez D. V. csatolni kívánja szerző élet rajzát. Ha olvasóink közül valakinek volnának birtokában adatok Szikszay Gy. életéhez, e Lap szerkesztője szívesen eljuttatja azokat Kolinba

— Ifjak olvasótára. (The Young men's Magazine) az ifjak ker. együletének havi közlönye, 1878. aug. hóra megjelent. Jelzi Martin Sámuel londoni lelkész halálát, a ki egyik ősi barátja vezére volt az angol ifjak ker. együletének, kivált 1845. irt szózatával, melyben felhívta az ifjúságot, „éljenek Isten szerinti életet világi sűrű foglalatosságaik középett is,“ az ifjúságot képző nagy fontosságúvá lett felolvasásoknak (Exeter Hall lectures) szinte ő volt kezdeményezője. Az angol ifjúság erkölcsi nemesítésében nagy érdeme volt. Az ifjak egylete megható részvét iratot intézett az özvegy nőhöz. A ker. ifjak egylete Hollandban f. é. máj. 29. ülte meg 25 éves örömnapiját. Jelenleg 300 egylet van Hollandban 6000 taggal, Zwolleban, Helderben stb. A rajnai Westpháliában van 140 egylet 6000 taggal. Vallásos-erkölcsi jótékony befolyása ily egyleteknek kiszámíthatatlan! Magyar ifjak keresztyén egylete hol késsel az éji homályban?

— Láng Károly kinevezetett moldva-oláhországi ref. missiói lelkésznek aug. 1-én kezdődőleg 1 évre 400 frt javadalommal, felügyelete alá bizatván a bukaresti e. községen kívül valamennyi havasalföldi, többi ref. e. k. (E. I. Sz.)

— Debreczeni Kollégium. A szülék és ujonnan jövő felsőbb tanulók tájékozásaul szolgáljanak következő tételek. A jótéteményért pályázó tanulók szept. 1—3. napjain jó ha megérkeznek, az igazgató minden utasítást adand a jelentkezőknek. Alá írás díj egyszer mindenkorra 2 frt. Tandij hittanulóknak s jótéteményes jogtanulóknak félévre 6 ft. Benlakók lakbére félévre 4 frt. Mind e díjak előre fizetendők. Tápitézeti pót díj havonként 3 ft néhány krajczár. Benlakást élvezett tavaly 60 hittanuló és 12 joghallgató. Tápitézetben részesült tavaly 43 hit-, és 14 jogtanuló, összesen 57 akadémiai hallgató, ezek közül ingyenes volt (azaz tápdíját a kollégiomi pénztár fizette egészben) 14, pót díjas 43. Ünnepek követség (legatio) van akadémiai tanulóknak 141, melybe ment 107 hit és 34 jogtanuló. Pénz jutalommal díjazandó pálya munka 9 rendbeli tüze-

tik ki 84—50—35 frt díj közt változólag. Van alapítvány és ösztöndíj 21 féle, melyből évenként 2019 frt osztatik ki jó tanulóknak érdem s jogszerint. Van a tanulóknak diszes és gazdag olvasó egylete (könyvforgalom az olvasók közt tavaly 5400-at haladt), évi bevétele több volt 680 frtnál, tagok száma 320. Van magyar-irodalmi önképző társulat 73 taggal, szavalati osztálya 63 taggal; van hittani önképző társulatja, mely 52 gyűlést tartott volt az év alatt; van jogász önképző kör 68 taggal; jogász segélő egylet (tavaly 255 frtot osztott ki segélyül,) pénz tőkélye 5419 frt 36 kr. Van főiskolai énekkar, tagok száma 72; zenekar, tűzoltó társulat ennek kölcsön pénztára 600 frt alappal bir, van torna- és gyorsíró egylet. Használhatja a tanulótság az anya könyvtárt önképzésre. Díjtalanul tanulhatja az angol és francia nyelveket. Előadatik az arab és sanszkrit nyelv s ezekben a legbuzgóbb vezetés szerencsésében részesülhet s magasb philologiai képzettségre tehet szert. A tanítóképezde kitűnő tanerőkkel ellátva dicsért tanítványokat, immár tanítókat bocsátott ki, s hirneve folyvást emelkedik. A gimnázium ifju igazgatója jeles vezetése alatt folyvást erősbül, emelkedik. Tavaly volt a hittanhallgatók száma 125, joghallgatóké 130, ennyi felsőbb tanuló együttléte maga is kölcsönös versenyre, haladásra buzdító. A tanítóképezdében 102, a gimnáziumban 670 növendék tanult, s így a kollégiom 3 szerves része 1027 tanulót ölelt véd s ápoló kebelére.

— Szikszai József debreczeni polgár s a helv. hitv. egyháztanács tagja legujabban 1000 frt alapítványt tett a debreczeni ref. utcai elemi iskolák tanítói javára oly módon, hogy az alaptőke 5-ös kamata évenként a legkitűnőbb tanítónak adassék, jutalmul az egyházi küldöttség által. Ugyan ő maga és neje nevére már korább is tett ezer frt alapítványt a főiskolában elhelyezett elemi iskolák tanítói hasonló jutalmazására. E buzdító díj nagyban fokozandja tanítóink szorgalmát, igyekezetét s az elemi tanügy emelkedését. Tisztelet a népoktatás kegyes barátjának!

Tanítóképeségi vizsgálat.

A reformátusok debreczeni főiskolájában levő tanítóképezdében a folyó évi augusztus hó 25—28. napjain tanítóképeségi vizsgálatok tartatnak, ily renddel: augusztus 25-ik napján jelentkezés a tanítóképezde igazgatójánál iskolai és szolgálati bizonyítványokkal és keresztlevéllel; augusztus 26-án írásbeli, — 27. és 28-ik napjain szóbeli és gyakorlati vizsgálatok.

Debreczenben 1878. aug. 13.

Joó István
t. k. igazgató tanár.

Értesítés a tanítóképezdéről.

A reformátusok debreczeni főiskolájában levő tanítóképezdében a jövő iskolai év e folyó polg. év szeptember hava 1-ső napján veendi kezdetét.

Az igazgatóság.

Balogh Ferencz, felelős szerkesztő és kiadó.